

1944, október 8. [Londýn.] — Komentár ministra dr. H. Ripku v čs. vysielaní britského rozhlasu k politickému významu a medzinárodnopolitickým dôsledkom Slovenského národného povstania.

Dějiny jednou zhodnotí mravní a politický význam slovenského národného povstání. Ale i nám, vrstevníkům, kterým se dostalo možnosti pozorovat přípravy k němu, kteří jsme byli svědky masového provedení národní slovenské revoluce a kteří nyní sledujeme v obdivu a úctě už přes pět týdnů hrdinný průběh bojů — i nám jeví se již slovenský národní zápas jako historická událost, která ozdobí nejkrásnější stránky pohnutých slovenských dějin Slováků. Již dnes se nám otevírá cesta k úvaze, jaké základní vnitropolitické a zahraniční politické zjevy a důsledky vyplývají z tohoto velkolepého boje.

Nejzákladnějším a nejdůležitějším faktem je, že Slovensko povstalo do boje ve jménu obnovy Československé republiky. Ať jsou to programové projevy Slovenské národní rady, ať je to přísaha věrnosti slovenských vojáků Československé republice, ať je to účast Slováků v partyzánských bojích nebo v československé armádě v Rusku — všechny tyto bojové a vlastenecké činy dějí se ve jménu Československé republiky. Slovenská národní rada, která je na Slovensku ústředním politickým orgánem osvobozovacího boje, a slovenské vojenské velení uznávají bez výhrad presidenta republiky dra Beneše, jednájí v dorozumění s československou vládou v Londýně a jsou s nimi v denním styku. Pod heslem jednotné Československé republiky sdružují se všichni poctiví Slováci, třebaš by jejich politické smýšlení bylo rozlišné. Slovenská národní rada je prvním zjevným výrazem národní fronty na domácí půdě. Slovenští bojovníci sami roztrhali tak předivo dohadů a lží, jimiž nepřátelé Československa obestírali umělou konstrukci tak zvaného samostatného slovenského státu. Slovenští bojovníci sami rázem rozmetali rozličné politické kombinace, kterými se zabývali proti přání lidu naši odpůrci. Slovenští vlastenci sami manifestačně ospravedlnili mezinárodně-politický program presidenta Republiky a československé vlády, která přinášela mezinárodnímu světu důkazy o věrnosti Slovenska Republice a Spojencům — důkazy, že žilinská dohoda byla už jen důsledkem mnichovské pohromy, že 14. březen byl dílem Němců, že Slovensko nebylo nic jiného, než německým vazalem a že slovenský lid zůstal věren praporu Československé republiky. Naši zahraniční politice se podařilo přesvědčit Spojence, že Slováci zůstali dobří a spolehliví Spojenci i tehdy, když tisovšti náhonci německé zvěle vyhlásili válku Sovětskému Rusku a ostatním Spojencům a kdy hrozilo nebezpečí, aby Spojenci nepokládali Slovensko za nepřátelskou zemi, jako Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko nebo Finsko. Přechody slovenských vojáků k Rudé armádě a k západním Spojencům v Itálii byly pro celý svět důkazem, že naše argumentace je pravdivá.

Ale důkaz nejpřesvědčivější podal nyní slovenský lid sám, když povstal do boje a to ještě dříve, než na jeho území přišla Rudá armáda. Slovenský lid manifestoval tím před celým světem tyto základní pravdy: Z vlastní vůle zavrhl všechny důsledky Mnichova, z vlastní vůle odmítl tak zvaný samostatný slovenský stát a zrádcovský režim tiscovský, z vlastní vůle se přihlásil k Československé republice, v níž jedině spatruje zajištění své vlastní svobody, z vlastní vůle vyhlásil, že nová úprava vztahů slovensko-českých je pro něj výlučně věcí vnitropolitickou mezi Slováky a Čechy a z vlastní vůle vynakládá všechno úsilí, aby se také svým aktivním bojem zasloužili jak o osvobození Slovenska, tak i osvobození českých zemí.

V těchto základních pravdách je největší, ba dějinná zásluha slovenského povstá-

ní. Z nich vyplývá několik neméně důležitých závěrů politických. Vycházejíce ze společného přesvědčení, že státně-politická jednota Československa je skutečnost, o níž se s nikým nediskutuje, o níž se leda s každým odpůrcem bojuje, jsou všichni slovenští i čeští vlastenci zajedno v zásadách československé zahraniční politiky. Všichni bez rozdílu se shodují v tom, že nové Československo bude opírat svou bezpečnost především o spojení se sousední velmocí Sovětskou a že je bude stále doplňovat přátelsky spojeneckými vztahy s mocnostmi západními, jakož i s novými demokraciemi střeoevropskými, zejména se sousedícím, novým, obrozeným Polskem, jakož i s novou Jugoslávií. Tato naprostá shoda Slováků a Čechů zjednáva novému Československu základní předpoklad, aby mohlo provádět silnou a aktivní zahraniční politiku a budovat si vlivné postavení v Evropě.

Podobně se vytvářejí příznivé podmínky pro budování silné národní Republiky i v oblasti vnitropolitické. Mohou být mezi námi různé názory o jejím příštím vnitřním uspořádání, ale je mezi námi všemi jasná a určitá shoda, že sjednocený lid si přeje obnovení Československé republiky, vybudované na rovnoprávnosti slovenského a českého národa. Je mezi námi shoda, že o budoucím uspořádání republiky budou moci závazně rozhodovati jen svobodně zvolení zástupci a že ústavně platné rozhodnutí musí být výsledkem bratrské dohody, kterou z vlastního přesvědčení přijme většina Slováků a většina Čechů.

Nikdo nebude vnucovat svých názorů ostatním a prosazovat je proti vůli většiny, ať Čechů nebo Slováků. Proto novou ústavní chartou Československé republiky budou zákony, na nichž se usnese většina svobodně zvolených zástupců slovenských.

Ještě jedna vzácná zkušenost vychází ze slovenského národního povstání. Oživuje se jím a přímo dojemně manifestuje bratrská nerozlučnost slovenského a českého osudu. Sotva se donesly do českých zemí první zprávy o slovenském povstání a již mnoho Čechů spěchá na pomoc. Tisíce jich přecházejí pod hrozbou trestu smrti slovensko-moravské pomezí a v zemi se urychlují přípravy k vlastnímu národnímu povstání. A Slováci sami mluví s láskou o Čechích a tklivě projevují ctižádost, aby tentokrát Čechům sami pomohli, jako po poslední válce pomáhali Češi Slovákům. Jsme svědky historického dění, kdy národy a státy kují ve velkých válečných a revolučních dobách své osudy a kdy velká společná zkouška, kterou jsme prošli a ještě procházíme, nejbezpečněji a na věky zajistí nerozlučitelnost jejich společného osudu v téměř státním společenství, v jednotné, nedělitelné československé republice.

AÚD KSČ Praha. F. 38, a. j. 496/356—360. Záznam vysielania. Strojopisný priepis.

402

1944, október 8. [Banská Bystrica.] — Osobitný rozkaz zástupcu veliteľa 1. čs. armády gen. J. Goliana o odovzdaní velenia gen. R. Vies-tovi s výzvou k obetavému boju až do konečného víťazstva.

*Zvláštny rozkaz V I. ČSA
Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci!*

Prezident republiky ustanovil div. gen. Rudolfa Viesta veliteľom 1. čs. armády. Velenie armády odovzdal som pánu generálovi dňa 7. októbra 1944.
Pri tejto príležitosti ďakujem príslušníkom našej chrabrej 1. čs. armády za to,